

Namn att minnas

Kenne Fant

Bland svenska sk kulturarbetare är det som bekant på modet att vara radikal. Ett typiskt exempel är George Fant, mannen som förvandlade Norrbottensteatern till en revolutionär agitpropscen och som till och med i en fridfull TV-serie om skärgårdssommar lyckades hålla Amerikahatets gryta kokande genom att avsluta varje sändning med en bombningsrapport från Vietnam.

En av de få som haft modet att inte följa med modet är Georges yngre bror Kenne. Knappast så att man kan fösa in honom i någon av borgerlighetens fällor — han hör till dem som inte trivs i fällor, vilka alltför lätt kan visa sig vara fällor. Men han har uttryckligen deklarerat sig som motståndare till marxismen och en anhängare till liberalismen i detta ords vidaste bemärkelse. Han tror på ett pluralistiskt samhälle, på alternativa lösningar i stället för kategoriska diktat och på marknadskrafternas fria spel.

Med energi och talang har han som SF-chef lett den uppehållande striden mot den svenska filmbranschens socialisering. Hans till Olof Palme riktade stridsskrift med dess öppna frågor om den svenska filmens framtid — som alltid hos Kenne Fant på en gång konturskarpa och koncilianta — blev faktiskt en vändpunkt. Åtminstone har efter den ett slags vapenvila ingåtts. Och Kenne Fant ser med behärskad optimism på den svenska filmens framtid, i varje fall under det närmaste decenniet. Förmodligen har både vapenvilan och optimismen ett samband med SF:s remarkabla framgångar under Fants ledning. Det är inte lätt att finna någon förevändning att förstatliga ett företag som går så bra, och dess chef kan därför se framåt med viss tillförsikt.

Kenne Fant fyllde nyligen 50 år, och dy-medelst firande sin egen födelsedag kunde han framlägga ett bokslut som visade att bruttoöverskottet på SF:s film- och biograförelse har ökat drygt 20 procent eller med närmare tre miljoner. Framgångarna hänför sig framför allt till sex filmer: "Utvandrarna" och

"Nybyggarna", de bägge filmerna om Emil i Lönneberga och de bägge filmerna från Svenska Ord, "Äppelkriget" och "Mannen som slutade röka". Den alltid generöse och osvenskt älskvärde Kenne Fant hänvisar till författarnas popularitet och skådespelarnas publiktycke. Dock kan man ju inte alldeles bortse från vem som i sista hand fattar besluten och tar riskerna eller vem som exempelvis lanserade en regissör som Jan Troell. Visst är Kenne Fant en framstående förhandlare och en skicklig administratör och ekonom, men man får inte glömma att det till slut är hans säkra konstnärliga omdöme, som är hans största tillgång.

Att han skulle välja ett artistiskt yrke var från början långt ifrån klart, även om han på ett tidigt stadium gjorde succé med att imitera Pewe och Sten Selander. Han är officersson och funderade i första hand på diplomatin. Det var mer en slump än något annat att han kom att spela upp inför Dramatens och inte UD:s antagningskommission. Den gången gick det bättre för honom än för Jarl Kulle, men i det långa loppet kom han på det klara med att han inte skulle spela teater utan producera film, och det har han också sysslat med i ett tiotal år. Resultatet har framgått ovan. En bidragande orsak till SF:s solida ställning är den strukturrationalisering som Kenne Fant genomfört, då han avvecklade den gamla Filmstaden och därigenom förenklade den tunga och föråldrade produktionsapparaten. Numera görs även mycket omfattande filmproduktioner på ett betydligt smidigare sätt än förut. Man är inställd på tre nya spelfilmer per år. Bland projekten märks en inspelning av Per Anders Fogelströms bekanta romanserie om Stockholm och så naturligtvis — om allt klaffar — Bergmans "Glada Änka" med Barbra Streisand.

Kanske har man rätt att betrakta det som en medveten och avsiktlig kulturpolitisk linje hos Kenne Fant när han satsar på filmer, som i likhet med Moberg-filmerna, Lindgren-fil-

merna och Fogelström-filmerna blickar tillbaka. Den teorin har i varje fall framförts, att Kenne Fant som en gång gjorde sitt filmiska genombrott som regissör av "Nils Holgerssons underbara resa", vill skapa en motvikt mot det moderna samhällets jäkt och stress, dess statustänkande och kommersialism, dess höglanspolerade teknologi genom att glänta på dörren till det förgångnas Sverige med dess blandning av heroism och fattigmansidyll.

Om Kenne Fants företrädare Carl Anders Dymling har det sagts att den enda egenskap, som han hade gemensam med den populära bilden av en filmdirektör, var att han rökte cigarr. Kenne Fant röker inte ens cigarr. Det sista man skulle ta honom för är egentligen filmdirektör. Vid ett ytligt betraktande ter han sig snarare som den populära bilden av en pastorsadjunkt eller folkhögskollärare: en visserligen inte livsfientlig, men snarast asketisk typ, försynt, anspråkslös, artig och med en viss pedagogisk böjelse. Samtidigt har han mer som påminner om sin företrädare än man kanske skulle kunna tro. Även han är en skicklig och smidig förhandlare. Men framför allt har även han under den blida och något bleka ytan en imponerande fond av moraliskt mod, självständighet, viljestyrka och känsla för konstnärlig integritet. Det är egenskaper som i dagens läge är så mycket mer behövliga, som de redan satts och snart nog återigen kan komma att sättas på hårda prov.

Kenne Fant har vidareutvecklats och förkovrat arvet från Dymling. Liksom svensk film på 20-talet tack vare SF:s Stiller och Sjöström

fick sin första storhetstid, har den nu genom SF:s Bergman och Troell fått sin andra. Den produktion på mellan 350 och 400 filmer, som SF åstadkommit under sin hittillsvarande existens, vittnar i ovanligt hög grad om konstnärlig ansvarskänsla. SF har blivit en ovärderlig tillgång för svenskt kulturliv och vårt internationella anseende som kulturturnation. Men ännu för några år sedan var det bokstavligen talat en öppen fråga om SF skulle kunna fortsätta att filma — i Sverige.

Tack vare Kenne Fants klokhet, fasthet och framsynthet och tack vare hans sunda artistiska instinkt ser det ut som om detta skulle bli möjligt åtminstone, som sagt, under överskådlig framtid. Men man kan naturligtvis aldrig vara säker. Olycksbådande tendenser till en socialistisk centralstyrning av den svenska kulturpolitiken har inte saknats, och vem vet vad som kan hända om Harry Schein får sin skrämmande byråkratiska byrå för massmedia och kulturkonsumtion inom utbildningsdepartementet? Jo, en sak kanske man dock kan veta, och det är att Kenne Fant med sina utmärkta internationella förbindelser — han är inte för intet gift med en förtjusande fransyska — knappast kommer att ge upp kampen. Om inte annat kommer han nog att föra striden vidare från stranden av Seine. Svensk Filmindustri får bli svensk-fransk, SFF, och Kenne Fant europeisk filmmagnat. Han har tiden för sig och redan en biograf i Paris och den egenskap han avskyr mest av alla är opportunist.

GU